Należytość pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok XII. Nr. 2.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków, dnia 28 lutego 1933 r.

TREŚĆ:

17.

Nr. O. O. R. 166/33. Kraków, dnia 3 lutego 1933 r.

Do

Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie

sposobu wpłacania taksy za egzamin praktyczny na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Ponieważ nauczyciele szkół powszechnych wpłacają niejednokrotnie taksę za egzamin naucz. na mylne konto, należy pouczyć interesowanych, że taksa za egzamin praktyczny nauczyciela szkół powszechnych, wynosząca 60 zł, winna być wpłacana (blankietem nadawczym P. K. O.) na konto Izby skarbowej w Krakowie Nr. **438.800**, na fundusz specjalny „Taksa egzaminacyjna naucz. szkół powszechnych", na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

18.

Nr. O. 179/33. Kraków, dnia 6 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu w sprawie

prenumeraty czasopisma „Parametr" z dodatkiem „Młody Matematyk".

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaprenumerowało rocznik II czasopisma „Parametr", poświęconego nauczaniu matematyki, z dodatkiem „Młody Matematyk", dla państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, państwowych szkół średnich ogólnokształcących i dla Inspektoratów szkolnych.

Czasopismo rozsyła nadal Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu. Dotąd ukazało się siedem zeszytów rocznika. W razie nieotrzymania kolejnego zeszytu winny Dyrekcje i pp. Inspektorowie szkolni niezwłocznie reklamować w Administracji czasopisma (Poznań, Al. Marcinkowskiego Nr. 22).

Dla uproszczenia sprawy i ograniczenia liczby pism urzędowych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwolniło Dy-

rekcje i Inspektoraty od obowiązku nadsyłania pokwitowań z odbioru wymienionego wydawnictwa, z tem jednak zastrzeżeniem, że wszystkie kolejne numery rocznika II-go winny być w posiadaniu państwowych gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli i Inspektoratów szkolnych.

Jednocześnie na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 stycznia 1933 r. Nr. II. S. 146/33 zawiadamiam, że począwszy od III-go rocznika wydawnictwa „Parametr" i „Młody Matematyk", obowiązkową prenumeratę tego wydawnictwa opłacać będą Dyrekcje gimnazjów państwowych i zakładów kształcenia nauczycieli z własnych funduszów.

Trzy zaległe numery (5, 9 i 10) II rocznika wydawnictwa roześle Redakcja w czasie najbliższym Dyrekcjom gimnazjów państwowych i zakładów kształcenia nauczycieli oraz Inspektoratom szkolnym.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

19.

Nr. O. 183/33. Kraków, dnia 7 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych (z prawami szkół państwowych) szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

wydawania zaświadczeń na zniżki kolejowe.

Doszło do wiadomości Kuratorjum, iż niektóre Dyrekcje wydają uczniom (nicom) zaświadczenia szkolne na przejazd w czasie feryj świątecznych z ważnością nie od miejsca siedziby Zakładu do miejsca, gdzie uczeń udaje się na święta, lecz z ważnością od miejsca leżącego poza siedzibą Zakładu.

Tego rodzaju postępowanie jest sprzeczne z obowiązującemi przepisami, albowiem zaświadczenia takie winny być wydawane uczniom z ważnością tylko od najbliższej stacji, przy której znajduje się Zakład, do miejsca przeznaczenia i zpowrotem na tę samą przestrzeń.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

20.

Nr. O. 246/33. Kraków, dnia 21 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych (z prawami szkół państwowych) szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

75% ulg kolejowych dla zbiorowych wycieczek szkolnych.

Nawiązując do okólnika Kuratorjum z dnia 29 listopada 1932 r. Nr. O. 2711/32 w sprawie powyższej, zawiadamiam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 lutego 1933 r. Nr. I. Org. 2540/17/33, że Ministerstwo Komunikacji rozporządzeniem z dnia 30 stycznia 1933 r. Nr. HOU. 133/33 przedłużyło okres ważności 75% zniżki do przejazdów państwowemi kolejami normalnotorowemi i wąskotorowemi uczestników zbiorowych wycieczek szkolnych do dnia 31 grudnia 1933 r.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

21.

Nr. O. 161/33. Kraków, dnia 14 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

bibljotek szkolnych i czytelnictwa.

Doszło do wiadomości Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, iż nauczyciele, względnie kierownicy bibljotek szkolnych dla młodzieży w szkołach powszechnych, średnich ogólnokształcących i zawodowych przy zakładaniu bibljotek szkolnych i przy ich powiększaniu natrafiają częstokroć na trudności, związane z odpowiednim wyborem książek.

W związku z powyższem Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę na działalność istniejącej przy niem od 1923 r. Komisji oceny książek do czytania dla młodzieży szkolnej. Rezultaty pracy Komisji w postaci wykazów książek poleconych, względnie dozwolonych do bibljotek szkolnych z zaznaczeniem wieku czytelnika, dla

którego książki te są odpowiednie, były pomieszczane w miarę postępu prac Komisji, począwszy od r. 1925, w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z r. 1925 — Nr. 11, z r. 1926 — Nr. 12, z r. 1927 — Nr. 4 i Nr. 12, z r. 1928 — Nr. 7.

Spis książek, zakwalifikowanych dodatnio przez Komisję w tym okresie, jest wydany w oddzielnej książce p. t. „Spis książek poleconych do bibljotek szkolnych przez Komisję Oceny książek do czytania dla młodzieży szkolnej przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w latach od 1923 do 1928 r. włącznie", Warszawa 1929, Skład główny Książnica-Atlas T. N. S. S. i W.

W wydanictwie tem pomieszczono prócz wykazów książek również zwięzłe ich charakterystyki, które były uprzednio ogłaszane w Bibljografji Pedagogicznej (r. 1924—1928).

Od r. 1930 Komisja pracuje jako Komisja oceny książek z zakresu literatury pięknej do czytania dla młodzieży, a zarządzenia dodatnie są w dalszym ciągu systematycznie ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w roczniku 1930 r. str. 318, 422, 483, 516 i 619, w r. 1931 w dziale: podręczniki, wydania autorów, wydawnictwa pomocnicze oraz w dziale: książki do bibljotek, zatwierdzone przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, skorowidz do Dz. Urzęd. rok 1931, str. 30—42 i 42—52; w roczniku z 1932 r. w numerach 1, 2, 3, 5, 7, 8 i 9.

Jakkolwiek opublikowane dotychczas wykazy książek, dozwolonych do bibljotek szkolnych, nie wyczerpują całego materjału, znajdującego się na rynku księgarskim, stanowią jednak ważną podstawę do zorjentowania się w tej dziedzinie i ewentualnego wyboru. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przypomina w tej sprawie wskazówki okólnika z dnia 23 kwietnia 1925 r. (Dz. Urz. Min. WR. i OP. Nr. 11, poz. 103), zwraca również uwagę na „Przedmowę", pomieszczoną we wspomnianem wyżej wydawnictwie p. t. „Spis książek poleconych do bibljotek szkolnych".

W przyszłości Kuratorjum będzie w swym Dzienniku Urzędowym przedrukowywało wykazy książek, dozwolonych do bibljotek szkolnych, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

PP. Inspektorzy szkolni zechcą zaopatrzyć się w powyższe wydawnictwo „Spis książek poleconych do bibljotek szkolnych. Warszawa 1929. Skł. gł. Książnica-Atlas", oraz zwracać uwagę nauczycielstwa na sprawę racjonalnego doboru książek do bibljotek dla młodzieży.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

22.

Nr. O. 229/33. Kraków, dnia 14 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

doboru programów przy urządzaniu szkolnych obchodów, przedstawień, jasełek i wieczorów literackich.

Przy urządzaniu obchodów, przedstawień, jasełek, wieczorów literackich i t. p. dla młodzieży szkolnej organizatorzy ich nie zawsze zwracają dostatecznie baczną uwagę na to, aby treść wystawianych lub wygłaszanych utworów, jak również charakter tych uroczystości szkolnych odznaczały się wybitnemi wartościami wychowawczemi i służyły jako środek skutecznego oddziaływania kulturalnego na młodzież. W związku z tem na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 lutego 1933 r. Nr. I. Org. 1011/16/32 (okólnik Nr. 17) zwracam specjalną uwagę na konieczność dopilnowania przez Dyrekcje i Kierownictwa szkół, aby uroczystości, przedstawienia i zbiorowe rozrywki, organizowane bądź na terenie szkoły, bądź poza nią, ale z udziałem i dla młodzieży szkolnej, nie zawierały momentów, mogących dotknąć uczucia religijne lub narodowe uczniów, jak również wpłynąć ujemnie na wzajemne współżycie uczniów różnych wyznań czy narodowości.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

23.

Nr. O. 207/33. Kraków, dnia 14 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

opieki nad Grobami Bohaterów.

Na prośbę Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów (Warszawa, Plac Trzech Krzyży 8) Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwróciło uwagę na konieczność za-

chęcenia młodzieży szkolnej do opiekowania się cmentarzami wojennemi, a w szczególności mogiłami poległych w czasie walk na ziemiach polskich. Wykonywanie tej opieki może utrwalić w młodzieży szkolnej kult dla momentów walki o niepodległość oraz związać uczuciowo z bohaterami tej walki, co oczywiście może mieć dodatni wpływ wychowawczy.

W związku z powyższem polecam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 stycznia 1933 r. Nr. II. P. 904/33, aby Dyrekcje i Kierownictwa szkół wydały odpowiednie zarządzenia, by młodzież szkolna (drużyna harcerska, samorząd, samopomoc i t. p., a w braku tych organizacyj poszczególne klasy czy oddziały) podjęła się w wypadkach, gdy jest to konieczne, systematycznej opieki nad grobami, znajdującemi się w najbliższem otoczeniu i przystąpiła do pracy w porozumieniu z Towarzystwami Opieki nad Grobami Bohaterów, o ile istnieją na miejscu. Opieka ta winna wyrażać się w utrzymaniu w porządku mogił oraz w ozdabianiu ich zwłaszcza w dnie uroczyste (rocznica walki, obchód narodowy, Dzień Zaduszny i t. p.).

W razie wątpliwości Zarząd Główny T. O. n. G. B. może nadesłać wykaz mogił poległych żołnierzy polskich; należy w tym wypadku zwrócić się bezpośrednio do wymienionego Zarządu Głównego.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

24.

Nr. O. O. R. 192/33. Kraków, dnia 7 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych i Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

należytego wpłacania wpływów na fundusz specjalny „Taksa administracyjna ogólna" od dnia 1. IV. 1933 r.

Nawiązując do okólnika z dnia 7. I. 1933 r. Nr. O. O. R. 27/33, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Nr. 1/1933, poz. 5., str. 19, Kuratorjum wyjaśnia, że

1) odpowiednie części opłat uczniowskich w szkołach średnich ogólnokształcących, przypadające na fundusz specjalny „Taksa administracyjna ogólna", pozostający w dyspozycji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (rachunek K. O. S. Krak.), winny być przelewane

(w sposób podany w przedostatnim ustępie wyżej zacytowanego okólnika) na przychody funduszu specjalnego „Taksa administracyjna ogólna“ Dział 9 § 1 p o z y c j a 1; takie same należności z zakładów kształcenia nauczycieli winny wpływać na „Dział 9 — § 1 p o z y c j a 2“, a ze szkół zawodowych na „Dział 9 — § 1 p o z y c j a 3“;

2) na § 2 przychodów działu 9 we funduszu specjalnym „Taksa administracyjna ogólna“ wpłacać należy zwrot czynszów za lokale, podnajęte w budynkach, w których komorne jest opłacane z taksy administracyjnej,

3) na ten sam paragraf wpłacane będą wpływy z opłat pobieranych od niepaństwowych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli tytułem udziału w kosztach, wynikających ze wzmożonej opieki władz nad szkolnictwem niepaństwowem.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

25.

Nr. O. 180/33. Kraków, dnia 6 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych w Okręgu

w sprawie

próśb o zwolnienie uczniów od opłat szkolnych.

Wobec zbyt często napływających do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego próśb rodziców i opiekunów a nawet osób postronnych w sprawie zwalniania od opłat szkolnych za dzieci, uczęszczające do szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli, tak państwowych jak i prywatnych, polecam na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1933 r. Nr. II. S. 10192/32, aby Dyrekcje z początkiem każdego roku pouczyły opiekę rodzicielską i młodzież szkolną, iż właściwą instancją do załatwiania tego rodzaju próśb są Dyrekcje szkół.

Opieka rodzicielska winna więc zwracać się w wymienionej powyżej sprawie do Dyrekcyj szkół, a nie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

26.

Nr. O. 262/33. Kraków, dnia 21 lutego 1933 r.

Do

Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu

w sprawie

h a r c e r s t w a w s z k o ł a c h (wskazówki organizacyjne).

Rozwój harcerstwa na terenie szkoły powszechnej zmusza kierownictwa szkół i nauczycielstwo do współdziałania z władzami harcerskiemi i do współpracy drużyn i gromad zuchowych między sobą na terenie danej miejscowości.

Aby harcerstwo spełniło swoje zadanie, musi być nietylko odpowiednią komórką w życiu społecznem szkoły, lecz także ruchem i organizacją młodzieży. Dlatego organizujące się drużyny i gromady zuchowe nie mogą być dzikiemi, lecz muszą należeć do Związku Harcerstwa Polskiego, skąd otrzymują główne wytyczne i programy pracy, pomoc w kształceniu kierowników i gdzie muszą spełniać pewne obowiązki organizacyjne.

System wychowania harcerskiego posiada metodę zuchową, dostosowaną do psychiki dziecka w wieku 8—11 lat, i metodę skautową, odpowiadającą młodzieży w wieku 12—18 lat. Dlatego młodzież z terenu szkoły powszechnej od klasy III—V powinna być zorganizowana w „g r o m a d ę z u c h o w ą“, z klas VI—VII i absolwenci w „d r u ż y n ę h a r c e r s k ą“.

Punktem wyjścia zorganizowanej świeżo gromady jest jej kierownik.

Nikt nie powinien zabierać się do tworzenia gromady zuchów, dopóki nie złoży dowodów znajomości metody pracy w gromadzie, czego miernikiem będą: 1) dokładna znajomość literatury zuchowej: Aleksander Kamiński: „Antek Cwaniak, książka o zuchach“, Katowice 1932. — Jadwiga Zwolakowska: „W gromadzie zuchów“, Katowice 1933, znajomość regulaminów zuchowych, zrozumienie zasad ideologji, metodyki i organizacji harcerstwa;

2) świadectwo, wystawione przez Komendę Chorągwi, zezwalające na zorganizowanie gromady.

Gromada, zorganizowana bez zachowania tych dwu warunków, nie może być przyjęta do harcerstwa, a jej organizator winien być świadomym tego, że naraża siebie i zgrupowane w „dzikiej gromadzie“ dzieci na zbyteczne kłopoty i przykrości.

Przystępując do organizowania samodzielnej gromady, należy wejść w ścisły kontakt z drużyną czy hufcem harcerskim w danej, ewentualnie pobliskiej miejscowości i żądać stamtąd pomocy, wskazówek, podręczników i w razie potrzeby pomocników w pracy. Nie należy przyjmować do gromady zbyt wielu chłopców (dziewcząt). Piętnastu — dwudziestu, to do-

skonała liczba. Motorem prac gromady jest zazwyczaj tylko jeden człowiek, dlatego byłoby nieroztropnem obarczać go większą ilością dzieci.

Zaczynając pracę, należy pamiętać o radzie Naczelnego Skauta: „Zaczynaj od niewielkiej ilości chłopców, stopniowo dobierając następnych". Nie należy również zrażać się tem, że jedni chłopcy będą wstępować, drudzy występować, będą wracać ponownie i ponownie dezerterować. Taka jest już właściwość pracy organizacyjnej wśród dzieci. Należy tylko dokładać wszelkich sił, aby wśród tych, którzy wytrwają w gromadzie, pozostał element pod względem charakteru najwyższy.

Gromada zuchowa ma swój „znak gromady" i nazwę np. „Cwane zuchy", „Krasnoludki", „Herbowi" itp. Kierownik gromady otrzymuje nazwę „wodza gromady". Gromada musi być zgłoszona do odpowiedniej Komendy Chorągwi i otrzymuje stamtąd świadectwo.

Osobnego pisma zuchowego niema, natomiast pismo „Na tropie" (Katowice, ul. Szafranka, Domek harcerski, P. K. O. 305.330) prowadzi dział zuchowy. Wytyczne programu pracy podają „Regulaminy prób i sprawności zuchowych" (Bibljoteka Głównej Kwatery Harcerzy, Warszawa 1932), podane również w wyżej wspomnianej literaturze zuchowej.

Ponieważ celem istnienia gromady zuchowej jest rozszerzenie harcerstwa wdół, naturalnem zakończeniem tej pracy będzie przechodzenie starszych zuchów do drużyny harcerskiej. Przechodzenie to powinno odbywać się raz do roku w sposób uroczysty. W gromadach samodzielnych pierwsza partja „absolwentów" da powód do założenia drużyny harcerskiej.

Drużyna harcerska jest podstawową jednostką zbiorową w organizacji Z. H. P. Składa się zasadniczo z 2—4 zastępów, liczących po 6—10 członków. Drużyny harcerskie pracują samodzielnie. Przepisy ogólne mają jedynie na celu ułatwienie i ujednostajnienie pracy, ale nie zawierają szczegółów krępujących zdrową inicjatywę drużynowych.

Drużynę zorganizować może tylko osoba upoważniona przez Komendę Chorągwi, pozostającą z nią w porozumieniu. Najlepiej przystąpić do zorganizowania przez stworzenie narazie jednego zastępu, który prowadzi drużynowy, aż do wyrobienia sobie zastępowych. Po wyrobieniu chłopców na dobrych zastępowych, można zastęp rozwinąć w drużynę (3—4 zastępów). Każda zorganizowana, lub organizująca się drużyna musi być zgłoszona do Komendy Chorągwi z podaniem nazwy, szkoły, na terenie której istnieje, patrona drużyny, wykazu służby harcerskiej drużynowego i opiekuna. Komenda Chorągwi Harcerzy włącza drużynę w skład Chorągwi, lub wyznacza okres próby (3 mies.—1 roku). Program pracy w drużynie należy oprzeć na „Próbach Harcerskich" — Bibljoteka Głównej Kwatery. Warszawa 1932. Podręczniki harcerskie „Młoda drużyna" — A. Pawełka, „Harce młodzieży polskiej" — Schreibera i Piaseckiego będą doskonałą wskazówką dla pro-

wadzenia harców w takiej początkującej drużynie. Zapewnienie jej ciągłości pracy przez wysłanie kierownika na kurs drużynowych, organizowany przez Komendę Chorągwi, ewentualnie na harcerskie kursy nauczycielskie będzie drugim warunkiem powodzenia w pracy.

Każda gromada zuchowa i drużyna harcerska otrzymuje z ramienia kierownictwa szkoły opiekuna. Opiekun czuwa nad programowością pracy, wyznacza drużynie wspólnie z drużynowym pewną funkcję w życiu społecznem szkoły, jednem słowem tak kieruje pracą, by drużyna harcerska na terenie szkoły była przodującą grupą młodzieży, biorąc żywy udział w życiu społecznem całej szkoły. Ściślej normuje opiekę wychowawczą nad drużynami harcerskiemi z ramienia szkoły „Instrukcja w sprawie szkolnych drużyn harcerskich" wydana przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 19. III. 1920 r.

Przy drużynie harcerskiej powinno być Koło Przyjaciół Harcerstwa. Regulamin Koła Przyjaciół, sposób jego założenia i program pracy podaje „Rocznik harcerski" 1928 r.

Celem ułatwienia nawiązania kontaktu nauczycielstwa z władzami harcerskiemi podaje się podział terenowy Związku Harcerstwa Polskiego w granicach Krakowskiego Okręgu Szkolnego.

Organizacja męska: Drużyny, organizujące się na terenie powiatów Województwa Krakowskiego, należą do Komendy Chorągwi Harcerzy w Krakowie, Oleandry 5/III. p. Drużyny organizujące się na terenie Województwa Kieleckiego

z powiatów: Częstochowa, Olkusz, Sosnowiec, Zawiercie, należą do Komendy Chorągwi Harcerzy w Sosnowcu, ul. Kościuszki, szkoła powszechna Nr. 9;

z powiatów: Busk Kielecki, Jędrzejów, Kielce, Miechów, Pińczów, Włoszczowa — do Komendy Chorągwi Harcerzy w Kielcach, ul. Sienkiewicza 42;

z powiatów: Końskie, Kozienice, Opatów, Opoczno, Radom, Sandomierz, Wierzbnik — do Komendy Chorągwi Harcerzy w Radomiu, ul. Sienkiewicza 5.

Organizacja żeńska: Drużyny na terenie powiatów Województwa Krakowskiego należą do Komendy Chorągwi Harcerek w Krakowie, Oleandry 5/I p. Z terenu Województwa Kieleckiego:

z powiatów: Częstochowa, Olkusz, Sosnowiec, Zawiercie należą do Komendy Chorągwi Harcerek Zagłębia Dąbrowskiego w Dąbrowie Górniczej, ul. Królowej Jadwigi 52;

z powiatów Busk, Jędrzejów, Kielce, Końskie, Kozienice, Miechów, Opoczno, Opatów, Pińczów, Radom, Sandomierz, Wierzbnik, Włoszczowa —

do Komendy Chorągwi Harcerek Kielecko-Radomskiej, Bucze harcerskie, p. Skoczów, Śląsk Cieszyński.

Główny skład książek harcerskich, druków i ekwipunku znajduje się w Warszawie, Centralna Komisja Dostaw Harcerskich, ul. Traugutta 2.

Pisma harcerskie są następujące:

1) „Na tropie", pismo dla młodzieży zuchowej i harcerskiej — Katowice, ul. Szafranka.

2) „Skaut" (pismo dla młodzieży harcerskiej w wieku 12—16 lat) Lwów, Długosza 1.

3) „Czuj duch" (pismo dla starszych zastępów harcerskich w wieku 16—18 lat) Poznań, Zamek.

4) „Harcmistrz" (pismo instruktorskie męskie).

5) „Skrzydła" (pismo instruktorskie żeńskie), adres ich: Warszawa, ul. Myśliwiecka 3/5.

Władze naczelne Związku Harcerstwa Polskiego, tak Główna Kwatera Harcerzy, jak Główna Kwatera Harcerek — mieszczą się w Warszawie, ul. Myśliwiecka 3/5. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego istnieje Naczelny Inspektorat Harcerski — Warszawa, Aleja Szucha.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

27.

Nr. II. 1326/33. Kraków, dnia 15 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych w Okręgu

w sprawie

pobierania taksy administracyjnej w szkołach.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniło okólnikiem Nr. 16 z dnia 31 stycznia 1933 r. (Nr. II. S. 11097/32), że w wyjątkowych, zasługujących szczególnie na uwzględnienie wypadkach Ministerstwo zezwala na niewydalanie uczniów szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli ze szkół w razie niezapłacenia przez opiekę domową należnej taksy administracyjnej, upoważniając równocześnie Kuratorjum, zależnie od ważnych okoliczności, do odraczania terminu płatności tej taksy względnie pobierania jej w ratach miesięcznych przez cały rok szkolny, najdalej do 15 maja.

Wymienione powyżej odroczenia względnie rozłożenia na raty taksy administracyjnej mogą mieć jednak miejsce w zupełnie wy-

jątkowych wypadkach, przyczem należy sprawę powyższą traktować indywidualnie.

W związku z powyższem polecam Dyrekcjom, by w razie wyjątkowych, na uwzględnienie zasługujących wypadków przedkładały Kuratorjum szczegółowo umotywowane wnioski z prośbami petentów.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

28.

Nr. II. 786/33. Kraków, dnia 28 stycznia 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu w sprawie

kwalifikacyj zdrowotnych uczniów (nic) seminarjów nauczycielskich.

Ministerstwo wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 16 stycznia 1933 r. Nr. I. WF. 4357/32, że w okólniku Ministra W. R. i O. P. z dnia 6 grudnia 1928 r. (Nr. OHFiz. 1019/28) w sprawie kwalifikacyj zdrowotnych uczniów seminarjów nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 z r. 1929 poz. 13) w ustępie piątym zdanie: „W razie stwierdzenia przez lekarza szkolnego tej przydatności dyrekcja seminarjum wydaje mu normalne świadectwo dojrzałości" należy w ten sposób rozumieć, iż dyrekcja wymienia oryginalny dyplom na duplikat, w którym nie wykreśla się ustępu o uprawnieniu do pełnienia obowiązków nauczycielskich, ani też nie umieszcza się poprzedniej klauzuli o nieprzydatności fizycznej do zawodu. Fakt wydania duplikatu należy z powołaniem się na okólnik z dnia 6 grudnia 1928 r. zaznaczyć na oryginalnym dyplomie, który pozostaje w aktach dyrekcji odnośnego seminarjum.

W razie zwinięcia zakładu, którego abiturjent był uczniem, zgłasza się zainteresowany celem uzyskania ponownego orzeczenia o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego bezpośrednio do Kuratorjum tego Okręgu Szkolnego, na którego terenie składał egzamin dojrzałości.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

29.

Nr. II. 1029/33. Kraków, dnia 6 lutego 1933 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu

w sprawie

zasiłków na pomoce naukowe.

Wobec wielokrotnego stwierdzenia przez Ministerstwo W. R. i O. P. że zasiłki, udzielane państwowym szkołom średnim ogólnokształcącym na pomoce naukowe są w niewłaściwy sposób użytkowane i nie odpowiadają zaakceptowanym kosztorysom, zgodnie z okólnikiem Ministerstwa Nr. 7 z dnia 26 stycznia 1933 r. Nr. II. S. 878/33 zwracam uwagę Dyrekcjom na tę niewłaściwość i czynię Dyrekcje odpowiedzialnemi za niestosowanie się do kosztorysów, zatwierdzonych przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

30.

Nr. III. 297/33. Kraków, dnia 30 stycznia 1933 r.

Do

Kierownictw publicznych szkół dokształcających zawodowych w Okręgu

w sprawie

ubezpieczenia nauczycieli w Kasach Chorych.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 4. 11 1932 r. Nr. III. 5650/32, ogłoszonego w Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 10 z 1932 r., zawiadamiam, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 16 stycznia 1933 r. Nr. B. P. 3322/32, iż za nauczycieli publicznych szkół dokształcających zawodowych, utrzymywanych przez gminy, gminy winny opłacać składki w Kasie Chorych, ponieważ one są pracodawcami wyżej wymienionych nauczycieli.

Opłacanie z funduszów państwowych części poborów tych nauczycieli ma charakter subwencji udzielanej gminom, a Kuratorjum jako państwowa władza szkolna wykonywa jedynie w myśl obowiązujących przepisów ustawowych nadzór nad szkolnictwem gminnem.

Wobec powyższego wyjaśnienia należy w przyszłości potwierdzenie zgłoszenia do ubezpieczenia w Kasie Chorych i w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych skierowywać do Magistratów.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. E. Nowicki* w. r.

31.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Brzesku ogłasza konkurs na posadę kierownika szkoły powszechnej 2-klasowej w Gwoździcu.

W budynku szkolnym jest mieszkanie służbowe dwa pokoje i kuchnia.

Podania należycie udokumentowane należy wnosić w przepisanej drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzesku.

Rada Szkolna Powiatowa w Dąbrowie ogłasza konkurs na następujące stanowiska kierownicze:

w 5-kl. szkole powszechnej w Otfinowie,

w 2-kl. szkole powszechnej w Dąbrówkach Breńskich,

w 2-kl. szkole powszechnej w Samocicach,

w 2-kl. szkole powszechnej w Gorzycach.

Przy wszystkich szkołach jest mieszkanie dla kierownika i grunt szkolny.

Udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Dąbrowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Końskich ogłasza konkurs na posady stałych kierowników (czek):

1) 7-klasowej szkoły powszechnej męskiej w Końskich;

2) 4-klasowej szkoły powszechnej w Pilczycy;

3) 3-klasowej szkoły powszechnej w Górach Mokrych.

Pierwszeństwo w uzyskaniu posady ad 1) mają kandydaci z W. K. N., względnie z egzaminem wydziałowym.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić do Inspektoratu Szkolnego w Końskich.

Rada Szkolna Powiatowa w Limanowej ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Łętowem.

Przy szkole jest grunt o powierzchni 13 a 20 m^2 oraz 2-pokojowe mieszkanie służbowe.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Limanowej.

Rada Szkolna Powiatowa w Opocznie ogłasza konkurs na posady kierowników publicznych szkół powszechnych w pow. opoczyńskim:

1) 7-kl. publ. szkoły powszechnej w Białaczowie,

2) 7-kl. publ. szkoły powszechnej Nr. 1 w Opocznie,

3) 4-kl. publ. szkoły powszechnej w Paradyzie.

Należycie udokumentowane podania wnosić należy do Inspektoratu Szkolnego w Opocznie.

Rada Szkolna Powiatowa w Radomiu niniejszem ogłasza konkurs na następujące posady kierownicze w powiecie radomskim:

1) kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. Kochanowskiego w Radomiu;

2) kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. Czartoryskiego w Radomiu;

3) kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. Joselewicza w Radomiu;

4) kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej im. Kościuszki żeńskiej w Radomiu;

5) kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Skaryszowie.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej na ręce Inspektora szkolnego w Radomiu.

Rada Szkolna Powiatowa w Ropczycach ogłasza konkurs na następujące posady kierowników szkół powszechnych w powiecie ropczyckim:

1) 5-kl. w Lubczy — mieszkanie 2 pokoje i kuchnia, 1 ha gruntu,

2) 4-kl. w Pustkowiu — mieszkanie 2 pokoje i kuchnia, oraz 1, 15 ha gruntu,

3) 2-kl. w Gnojnicy „na Woli“,

4) 2-kl. w Zassowie — mieszkanie 2 pokoje i kuchnia oraz mały ogród,

5) 2-kl. w Zwierniku — mieszkanie 2 pokoje i kuchnia oraz 68 a gruntu.

Należycie udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Ropczycach.

Rada Szkolna Powiatowa w Sandomierzu ogłasza konkurs na następujące posady kierowników publicznych szkół powszechnych w powiecie sandomierskim:

1) 7-klasowej szkoły powszechnej w Chobrzanach — budynek nowo wzniesiony, mieszkanie służbowe 3 pokoje i kuchnia, oraz grunt.

2) 7-klasowej szkoły powszechnej w Sulisławicach — mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia, sad, oraz grunt.

3) 3-klasowej szkoły powszechnej w Tursku Wielkiem — mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia, ogród i grunt szkolny.

4) 3-klasowej szkoły powszechnej w Goźlicach.

5) 2-klasowej szkoły powszechnej w Ossolinie — mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia, ogród oraz grunt.

6) 2-klasowej szkoły powszechnej w Wiązownicy Kolonji — mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia (konkurs ogłoszony po raz pierwszy).

Pierwszeństwo w uzyskaniu posady pod 1) i 2) mają kandydaci z ukończonym W. K. N.

Podania udokumentowane należy wnosić w drodze służbowej na ręce Inspektora szkolnego w Sandomierzu.

Rada Szkolna Powiatowa w Wadowicach ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia posad:

1) kierownika 7-kl. publicznej szkoły powszechnej w Roczynach z mieszkaniem służbowem o 2 pokojach i kuchni.

2) kierownika 6-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Przytkowicach z mieszkaniem jak pod 1).

Od kandydatów wymagane są pełne kwalifikacje i ukończenie W. K. N.

3) kierownika 5-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Rzykach z mieszkaniem służbowem o 3 pokojach i kuchni.

4) kierownika 5-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Budzowie z mieszkaniem jak pod 1).

5) kierownika 4-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Wysokiej z mieszkaniem jak pod 1).

6) kierownika 3-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Stroniu z mieszkaniem służbowem o 3 pokojach i kuchni.

7) kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Białej z mieszkaniem jak pod 1).

8) kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Choczni Górnej z mieszkaniem jak pod 1).

9) kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Przybradzu z mieszkaniem jak pod 1).

10) kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Zawoji Wełczy z mieszkaniem jak pod 1).

Kandydaci z W. K. N. będą mieli na stanowiska pod 3) i 4) pierwszeństwo. — Podania należy wnosić drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Wadowicach.

Rada Szkolna Powiatowa w Zawierciu ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół powszechnych na terenie powiatu zawierciańskiego:

1) w 6-cio kl. szkole powszechnej w Niegowie,

2) w 6-cio kl. szkole powszechnej w Mierzęcicach,
3) w 6-cio kl. szkole powszechnej w Lgocie,
4) w 6-cio kl. szkole powszechnej w Nowej Wsi, gm. Żarki,
5) w 3-kl. szkole powszechnej w Nowej Wsi, gm. Mierzęcice,
6) w 2-kl. szkole powszechnej w Choroniu,
7) w 2-kl. szkole powszechnej w Winownie,
8) w 2-kl. szkole powszechnej w Grabowej,
9) w 2-kl. szkole powszechnej w Przybynowie,
10) w 2-kl. szkole powszechnej w Przeczycach.

Odpowiednio udokumentowane podania należy wnosić drogą służbową do Inspektoratu Szkolnego w Zawierciu.

Rada Szkolna Powiatowa w Żywcu ogłasza konkurs na następujące posady kierownicze w powiecie żywieckim:

1) 7-mio klasowej szkoły powszechnej żeńskiej w Żywcu, mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia.

2) 3-klasowej szkoły powszechnej w Zadzielu, mieszkanie służbowe 2 pokoje i kuchnia.

Kandydaci winni się wykazać 3-letnią służbą w charakterze nauczycieli stałych, oraz na posadę pod 1) ukończonym Instytutem Pedagogicznym, względnie Wyższym Kursem Nauczycielskim. Podania udokumentowane wnosić należy w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Żywcu.

32.

KOMUNIKATY.

Zawiadamia się, iż Kancelarja Cywilna z polecenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej przesłała pismem z dnia 20 lutego 1933 r. Nr. 1839/33 na ręce p. Kuratora Okręgu Szkolnego Krakowskiego podziękowanie uczestnikom Walnego Zjazdu Związku Inspektorów Szkolnych za nadesłane życzenia imieninowe.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego powierzyło pracę instruktorską w zakresie harcerstwa (wizytacje harcerskich drużyn szkolnych i obozów, współpraca harcerstwa ze szkołą, kształcenie opiekunów drużyn) na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego Dr. Władysławowi Szczygłowi. Poleca się Dyrekcjom szkół średnich i Inspektoratom szkolnym ułatwianie pracy instruktorowi harcerstwa.

Dr. Władysław Szczygieł jest obecny w Kuratorjum w poniedziałki od godz. 10—12, we wtorki od 12—14, we środy od 12—14.

Unieważnia się skradzione pieczęcie szkolne, których napisy brzmiały:

1) Kierownictwo Publicznej Szkoły Powszechnej im. M. Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej;

2) Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 5 w Dąbrowie Górniczej.

Nawiązując do okólnika Kuratorjum z dnia 29 listopada 1932 r. Nr. O. 2711/32, zawiadamia się na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 stycznia 1933 r. Nr. I. Org. 2540/9/33, że przyznana rozporządzeniem Ministerstwa Komunikacji Nr. HOU. 1798 z dnia 18-go listopada 1932 r. dla zbiorowych wycieczek szkolnych (cz. II. rozdz. D.-II TOBE) ulga przejazdowa, ustalająca 75% zniżki od cen normalnych, może mieć zastosowanie na zasadach, przytoczonych w wyżej powołanem rozporządzeniu, również przy przejazdach państwowemi kolejami wąskotorowemi (rozporządzenie Ministerstwa Komunikacji z dnia 13 stycznia 1933 r. Nr. HOU-32).

Doszło do wiadomości Kuratorjum, iż niektóre osoby z pośród pracowników podległych mu zachowują się z zupełną biernością odnośnie do działalności Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Kuratorjum zaznacza, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 1 lutego 1933 r. Nr. II. P. 892/33 poleciło, aby Nauczycielstwo współdziałało z Ligą Morską i Kolonjalną na terenie całego Kraju w uroczystych obchodach i manifestacjach celem dania wyrazu jednomyślnej postawy polskiego społeczeństwa w sprawie całości i nienaruszalności naszych granic zachodnich.

Ze względu na doniosłe znaczenie propagandy morza wśród młodego pokolenia Kuratorjum poleciło w okólniku z dnia 4 lutego 1933 r. Nr. O. 182/33, aby we wszystkich szkołach w miesiącu lutym b. r. poświęcono jedną lekcję omówieniu dorobku polskiego na Bałtyku (Gdynia) i znaczenia posiadania przez Państwo własnego dostępu do morza, oraz uświadomieniu młodzieży, iż Polska jedynie w oparciu o morze utrzyma samodzielność gospodarczą i polityczną i będzie mieć warunki sprzyjające dalszemu rozwojowi.

Kuratorjum poleca, aby akcji tej nie traktowano dorywczo jako sporadycznej, lecz by przy każdej sposobności dążono do utrwalenia w umyśle młodzieży ważności utrzymania dostępu do morza. Do tego posłużyć mogą nietylko odczyty i pogadanki, lecz także pokazanie filmu np. z życia polskich marynarzy, odpowiednich przeźroczy, fotografji i obrazów, lektura i deklamacja wierszy lub urywków z literatury prozaicznej także naukowej (zwłaszcza gospodarczej), traktujących o morzu.

W imię hasła jak najszerszego rozpowszechniania idei morskiej w społeczeństwie polskiem wydał Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Warszawie, ul. Nowy Świat L. 35 III. p., karton propagandowy.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej raczył zaopatrzyć karton swym autografem następującej treści:

„Miłość morza winna być źródłem, z którego czerpać będą swą moc przyszłe pokolenia Polski — Ignacy Mościcki".

Karton, potraktowany jako obraz w 6-ciu kolorach, o rozmiarach 35×50 cm nadaje się zarówno do oprawienia w ramy, jak i do bezpośredniego zawieszenia na ścianach izb szkolnych, biur, urzędów, oraz lokali prywatnych.

Dochód ze sprzedaży kartonów został przeznaczony na rzecz „Funduszu Kolonjalnego", którego zadaniem jest wzmożenie ekspansji polskiej na tereny zamorskie, oraz współpraca z tamtejszą Polonją.

Cena za 1 egz. wynosi 1 zł.

Zamówienia należy kierować bezpośrednio pod adresem wymienionego Zarządu Głównego, a należytość wpłacać czekiem P. K. O. na konto tegoż Zarządu Nr. 27.456.

Nawiązując do komunikatu, ogłoszonego w Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 1 poz. 14 z roku 1933, Kuratorjum prześle PP. Inspektorom Szkolnym w najbliższym czasie odpowiednią ilość bezpłatnych numerów okazowych „Lotu Polskiego" celem rozesłania ich do szkół wyżej zorganizowanych.

Jednocześnie zechcą PP. Inspektorzy Szkolni zachęcić młodzież szkolną klas wyższych do zaprenumerowania dodatku „Lotu Polskiego". Prenumeratę w wysokości 2 zł rocznie należy wpłacać czekiem P. K. O. na konto Nr. 7860 bezpośrednio pod adresem Administracji w Warszawie, ul. Świętokrzyska Nr. 12.

Według zawiadomienia p. Wojewody Krakowskiego z dnia 12 stycznia 1933 L. O. Z. L. II/14/1/33 Zarząd Krakowskiego Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża, powołując się na § 1 p. 2 d. e. statutu P. C. K. i na poruczone mu przez Państwo zadania, zwrócił się pismem z dnia 21. XI. 1932 r. Nr. 2305/32 z prośbą o roztoczenie przez Władze administracyjne należytego nadzoru nad urządzanemi kursami ratownictwa i nad organizowaniem i przydatnością drużyn ratowniczych. Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi chodzi głównie o to, czy wykładane na tych kursach przedmioty odpowiadają właściwemu ich programowi i poziomowi wykształcenia kursantów, dalej czy drużyny ratownicze pod względem ich przydatności odpowiadają właściwym wymaganiom, wreszcie o odpowiednią ewidencję kursów i drużyn ratowniczych, którą poruczono utrzymywać Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi dla celów umożliwienia i zorganizowania rychłej pomocy ludności w nagłej potrzebie.

Nawiązując do tut. okólnika z dnia 6 października 1932 r. Nr. O. 1585/32 w sprawie Kół Młodzieży P. C. K., Kuratorjum zwraca się z wezwaniem o jaknajwydatniejsze poparcie prośby P. C. K. a w szczególności o zawiadamianie go o każdym ewentualnym kursie i drużynie ratowniczej, urządzanych lub już czynnych na tamtejszym terenie, dalej o dostarczenie P. C. K.-owi danych cyfrowych i słownych, potrzebnych mu do celów ewidencji, wreszcie o zapośredniczenie i pomoc w uzyskaniu stałego i ścisłego kontaktu tych osób i drużyn z P. C. K.-em, oraz zalecenie im zasięgania i stosowania się do wskazówek i życzeń P. C. K. i do oparcia ich działalności na wskazówkach programowych P. C. K. Byłoby wysoce pożądanem, by tą drogą kontakt młodzieży szkolnej z P. C. K. jak najwydatniej rozwinął się i zacieśnił się przy jak najżywszem czynnem poparciu Władz i Urzędów Państwowych.

„Świat i Życie", zarys encyklopedji współczesnej wiedzy i kultury. Zeszyt II. Ukazał się zeszyt drugi wyd. „Świat i Życie". Pierwszy zeszyt tego wydawnictwa spotkał się w całej prasie polskiej z przychylnem przyjęciem.

Zeszyt drugi wydawnictwa kontynuuje w bardzo szczęśliwy sposób dzieło rozpoczęte w pierwszym. Pewne idee przewodnie, któremi kierowała się redak-

cja tego wydawnictwa, zostały w zeszycie drugim uwydatnione bardzo wyraźnie. Jak i w pierwszym, położono tu przedewszystkiem akcent na zagadnienia, związane z naszą współczesnością. Takie artykuły, jak „Analfabetyzm“ (K. Konarski) i „Anarchizm“ (K. Srokowski) wprowadzają odrazu młodego czytelnika w krąg zagadnień dnia dzisiejszego, artykuł „Apteka“ (prof. Dr. B. Koskowski) zaznajamia go z zawodem aptekarza i porusza, w jaki sposób trzeba się do tego zawodu przygotować. W zeszycie niniejszym na specjalną uwagę zasługuje cały szereg artykułów, które pokazują czytelnikowi jakby warsztat pracy uczonego i informują go o metodach pracy, jakiemi posługuje się dana nauka. Artykuły te to przedewszystkiem „Antropologja“ (prof. Dr. J. Czekanowski), „Antropogeografja“ (prof. Dr. St. Pawłowski) i t. d. Kpt. M. B. Lepecki opowiada w nim na zasadzie własnych obserwacyj o potężnym żywiole wodnym, zamkniętym w olbrzymim systemie „Amazonki“ i jej dorzeczy, Dr. B. Olszewicz w „Alpach“ żywo i barwnie opowiada o dzikiej przyrodzie Alp i o roli, jaką odegrały one w dziejach ludzkości, prof. Dr. E. Romer w olśniewający sposób poucza o historji człowieka w Ameryce Półn., prof. Dr. St. Pawłowski kreśli obraz Ameryki Połudn., a Dr. J. Wąsowicz informuje o lodowych polach „Antarktydy“ i dziejach odkryć okolic podbiegunowych. Zwarte, jasne i przejrzyste artykuły prof. Dr. K. Ajdukiewicza („Analiza i synteza“), Dr. M. Hartleba („Antyki“), X. Fr. Rosłańca („Apostołowie“) uzupełniają niezmiernie ciekawą i żywą treść tego zeszytu. Liczne ilustracje kreskowe i na specjalnych tablicach zdobią i ten numer wyd. „Świat i Życie“.

Jak wiadomo, racjonalna klasyfikacja pierwiastków chemicznych, datuje się od roku 1869, w którym Mendelejew wykrył zależność okresową, istniejącą pomiędzy ciężarem atomowym poszczególnych pierwiastków a całokształtem ich własności chemicznych. Tablica Mendelejewa zawiera jednak kilka uchybień, świadczących o tem, iż myśl przewodnia jej autora nie była słuszna; ciężar atomowy nie jest tą podstawową cechą pierwiastka, od której zależne są wszelkie inne jego cechy.

W r. 1913 młody uczony angielski Moseley, na podstawie badania prążków widma promieni X, jakie wysyła odpowiednio naświetlany pierwiastek, wprowadza definitywną numerację pierwiastków chemicznych. Odtąd za podstawową cechę pierwiastka uważany jest nie jego ciężar atomowy, lecz numer kolejny, czyli liczba atomowa. Liczba ta odpowiada według nowoczesnej teorji budowy materji liczbie elektronów, znajdujących się w zewnętrznej sferze atomu. Tablica, opracowana przez S. Pleśniewicza, stanowi nowoczesny schemat klasyfikacji pierwiastków. Obok ciężaru atomowego uwzględnia ona liczbę atomową każdego pierwiastka, również dane porównawcze, ile go zawiera dostępna badaniom warstwa ziemi naszej. Oddzielna tabliczka, umieszczona w rogu rysunku, podaje chronologję odkrycia poszczególnych pierwiastków oraz imiona uczonych, którzy się odkryciem wsławili.

Tablica przeznaczona jest dla użytku zarówno chemicznych jak i fizycznych pracowni szkół wyższych i średnich. Zainteresuje też niewątpliwie szerokie koła przyrodników polskich.

Ruchliwa bibljoteczka „Współpraca domu i szkoły w dziele wychowania młodzieży“ (Książnica-Atlas) wydała nowy zeszyt p. t. Opieka rodziny nad mową dziecka, w opracowaniu prof. Zenona Klemensiewicza. Autor wychodzi z założenia, iż opiece nad rozwojem językowym dzieci w okresie przedszkolnym i życiu

pozaszkolnem za mało się poświęca uwagi w domu rodzinnym. Sama zaś szkoła, w najlepszych nawet warunkach, nie zdoła rozwiązać zadowalająco tego zadania, tak doniosłego i dla jednostki i dla kultury narodowej. W sposób przystępny daje autor szereg wskazówek i rad praktycznych, jak należy pracować nad przyswojeniem dziecku poprawnej wymowy, jak wzbogacać jego słownik, jak wyrabiać w niem wrażliwość na formalną poprawność gramatyczną, jak wreszcie kształcić zdolność poprawnego, rzeczowego, pełnego i możliwie pięknego ciągłego wypowiedzenia się.

Spodziewać się można, że książeczka tej treści zdobędzie sobie poczytność zarówno w najszerszych warstwach rodzicielskich, dla których jest przedewszystkiem przeznaczoną, jak i nauczycieli, którzy mogą tam znaleźć niejeden szczegół nieobojętny dla metody uczenia języka ojczystego.

Nie można sobie wyobrazić dzisiaj szkoły bez współczesnej mapy. Posiadanie jej jest szczególnie ważnem przy nauce geografji, stąd też dążność nakładców do dostarczenia jak najaktualniejszej pomocy szkolnej w tej dziedzinie. Dowodem na to jest ostatnia m a p a f i z y c z n a P o l s k i prof. Romera i Szumańskiego w podziałce 1 : 1,250.000, bardzo pięknie przez Książnicę-Atlas wydana. Mapa ta z tego względu zwłaszcza zasługuje na uwagę, że demonstruje nam ten olbrzymi postęp, jaki wykazuje geografja i jej nauczanie od powstania Polski. Umożliwia ona szczegółowy wykład i pracę nad każdym regjonem Polski, dając bardzo wiele materjału tak z dziedziny geografji fizycznej jak i politycznej. Owo bogactwo treści ilustruje zamieszczony na odwrocie mapy skorowidz nazw, liczący prawie 6000 pozycyj, w czem do 4000 miejscowości. Mimo to mapa nie jest bynajmniej przeładowana treścią i jest doskonale naoczna i przejrzysta.

Ważną częścią mapy są kartony, w podziałce 1 : 500.000 wykonane dla okolic wielkich miast Polski, wybrzeża, Tatr i okręgu węglowego. Nie trzeba dodawać, że reprezentuje ona pod każdym względem stan najnowszy a jej strona formalna jest bez zarzutu.

Zrzeszenie K ó ł K r a j o z n a w c z y c h Młodzieży Szkolnej urządza podczas Zjazdu Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej mającym się odbyć w Bydgoszczy w połowie czerwca b. r wystawę krajoznawczą. Komitet Organizacyjny postanowił zorganizować równocześnie ze Zjazdem I K o n k u r s F o t o g r a f j i K r a j o z n a w c z e j, aby w ten sposób z a c h ę c i ć o g ó ł młodzieży szkolnej na terenie całej Rzeczypospolitej do w y k o n y w a n i a z d j ę ć fotograficznych o charakterze k r a j o z n a w c z y m.

Według regulaminu konkursowego uczestniczyć może w konkursie młodzież szkolna, tak zrzeszona w Kółkach Krajoznawczych i Fotograficznych, jak i niezrzeszona, a także i poszczególne Koła jako jednostki. O p ł a t a od uczestników na pokrycie kosztów konkursu wynosi 2 zł, które należy wpłacić na konto P K. O. Nr. 208.389 (Komunalna Kasa Oszczędności miasta Bydgoszczy z napisem na odwrotnej stronie blankietu: Foto-Konkurs).

Ostatni termin nadsyłania prac upływa 10 c z e r w c a 1933 r.

Po bliższe informacje i regulaminy, dotyczące konkursu należy zwracać się do Sekretarjatu P. T. K. Oddział w Bydgoszczy, ul. Libelta 5.

33.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Tematy z hodowli szkolnych zwierzęcych do metodycznego opracowania przez członków Ogniska przyrodoznawstwa w Krakowie.

(Streszczenie referatu wygłoszonego przez kierownika Ogniska, prof. A Dziurzyńskiego, na drugiej konferencji grupowej w dn. 12. XII. 1932 r.).

1. Uzasadnienie.

Ze względu na to, że hodowle zwierząt w szkole średniej posiadają dużą wartość tak pod względem naukowym, jak i wychowawczym, a dalej ze względu na konieczność oparcia nauczania przyrody na materjale o ile możności żywym, dalej ze względu na duże braki w metodycznej literaturze polskiej tego działu, koniecznem jest opracowanie ich własnemi, wspólnemi siłami.

Stan dotychczasowy, polegający wielokrotnie na zupełnem rezygnowaniu z hodowli, ewentualnie na wprowadzeniu ich ze względu tylko na materjał do ćwiczeń ucznia, bez równoczesnego trwałego zajęcia ucznia obserwacjami nad niemi i eksperymentowaniem, musi ustąpić na korzyść planowego wciągnięcia tychże hodowli w program pracy nauczyciela przyrody.

Hodowle muszą być tak zorganizowane, aby umożliwiły uczniowi obserwowanie form żywych, trudnych do obserwacji w naturze. Obserwacje wykonywane w naturze cierpią często skutkiem niewielkich rozmiarów badanych form, często skutkiem zdolności szybkiego przenoszenia się ich z miejsca na miejsce, a także skutkiem samego środowiska trudno dostępnego dla obserwowania i eksperymentowania. Trudności te usuwają w dużym stopniu hodowle szkolne.

Polecenie uczniowi obserwacji objawów życia jakiegoś zwierzęcia, trzymanego w akwarjum czy terrarjum, doprowadzić może do korzystnych wyników tylko w wypadku wybitnego już wyrobienia wychowanka w wykonywaniu podobnych obserwacyj. Częściej przyjdzie konieczność ułożenia pewnego planu pracy ujętego w formę więcej szczegółowych żądań lub pytań. Plan takiej pracy ucznia musi być wykonany pod kontrolą nauczyciela, stąd zaś płynie konieczność zapoznania się nauczyciela z życiem tej formy, której obserwację poleca uczniowi. Podręczniki przyrody, jakiemi rozporządza, nie zastąpią tych wiadomości, jakiemi darzy własna obserwacja nad tworami żywemi, tem więcej, że często przyjdzie konieczność wyrwania tajemnicy przyrodzie przez zastosowanie eksperymentu. I do eks-

perymentowania trzeba wprawiać młodzież, a równocześnie czuwać, aby się ono nie przerodziło w dręczenie zwierząt. To też nauczyciel musi wypróbować sposoby najwłaściwsze i najodpowiedniejsze pod tym względem, aby je poddać uczniowi, zanim on sam dojdzie do nienagannej pod każdym względem techniki pracy.

Form zasługujących na opracowanie przez ucznia jest mnóstwo, wiele z nich może być przedmiotem hodowli w szkole średniej i równocześnie tematem pracy ucznia. Opracowanie metodyczne wszystkich przez jednego nauczyciela rozciągnęłoby się na lata całe, dlatego wprost palącą koniecznością jest opracowanie tego problemu wspólnemi siłami i stąd płynie podanie poniżej zestawionych tematów z hodowli do metodycznego opracowania przez członków Ogniska krakowskiego. Ze względu na dużą ilość tematów, każdy z członków Ogniska powinien podjąć się opracowania jednego z nich, tembardziej, że tematy odnoszą się do form przeważnie krajowych i niewymagających specjalnych pomocy pracownianych.

2) Sposób opracowania tematu.

Polecenia godnem byłoby podjęcie się opracowania jednej tylko formy, gdyż wtedy praca może być dokładniejsza, a stąd więcej wartościowa. Ze względu na jej ujednostajnienie powinno podać się w opracowaniu:

a) nazwę polską i naukową zwierzęcia;

b) sposób założenia i warunki udania się hodowli z równoczesnem podaniem czasu najodpowiedniejszego dla rozpoczęcia hodowli;

c) krótkie zestawienie tych szczegółów morfologicznych, które dadzą się zaobserwować przez ucznia z podaniem środków technicznych koniecznych do badań, jak lupy, mikroskopu, ewentualnie innego sprzętu pracownianego;

d) możliwie wyczerpujące zestawienie tych objawów życiowych, które nadają się do obserwacji z podaniem ewentualnych eksperymentów, jakie mogą być przeprowadzone przez ucznia;

e) pożądane są rysunki lub fotografje, jako wzór ewentualnych przyszłych wypowiedzeń się ucznia;

f) zestawienie wyników własnej obserwacji w formie pytań lub poleceń skierowanych do ucznia, jako temat jego pracy obserwacyjnej nad danem zwierzęciem;

g) jeśli tematy te zostały wypróbowane z uczniami, pożądane byłoby podanie wyniku prób.

3) Wykaz zwierząt nadających się do metodycznego opracowania:

Protozoa: Euglena viridis, Amoeba Pełzak, Vorticella Wirczyk.

Coelenterata: Hydra fusca lub Hydra viridis Stułbia zielona.

Scolecida: Planariae Wypławki.

A n n e l i d e s: Lumbricus rubellus Dżdżownica*, Enchytraeus Wazonkowiec, Tubifex Rurkowiec*, Haemopis sanguisuga Pijawka końska, Glossosiphonia complanata.

A r t h r o p o d a skrzelodyszne: Potamobius astacus Rak rzeczny, Daphnia Rozwielitka, Cyclops Oczlik, Branchipus Zadychra, Asellus aquaticus Ośliczka słodkowodna, Cammarus pulex Kiełż zdrojowy, Oniscus murarius Stonóg.

A r t h r o p o d a tchawkodyszne:

M y r i o p o d a Wije: Lithobius Drewniak, Glomoris marginata Skulica i Julus terrestris Krocionóg.

A r a c h n o i d e a Pajęczaki: Epeira diadema Krzyżak*, Argyroneta aquatica Topik, Salticus Pląs, Hydrachna Wodopójka.

H e x a p o d a wodne: Jako formy dorosłe Notonecta glauca Pluskolec*, Ranatra linearis Topielnica*, Corixa geoffroi Wioślak*, Nepa cinerea Płoszczyca*, Naucoris cimicoides Żyrytwa, Dytiscus Pływak, i Hydrous piceus Kałużnica czarna.

Jako larwy: Aeschna Żagnica, Libellula Ważka, Agrion Łątka, Calopteryx Świtezianka, Cloen dipterum Murzyłka*, Ephemera vulgata Jętka, Coretra plumicornis, Culex pipiens Komar kłujący, Stratiomys chamaeleon Zmrużek, Dytiscus Pływak, Hydrous piceus Kałużnica czarna i Phryganidae Chruściki.

H e x a p o d a lądowe: Vanessa urticaea Rusałka pokrzywnik, Pyrameis atalanta Rusałka admirał lub inne rusałki, Pieris brassicae Bielinek kapustnik, Malacosoma neustria Prządka pierścienica, Lymantria dispar Brudnica nieparka, Bombyx mori Prządka jedwabnik*, Cicindella campestris Trzyszcz, Brachinus crepitans Strzel, Tenebrio molitor Mącznik młynarek*, Necrophorus vespillo Grabarz, Lampyris noctiluca Świetlik świętojański, Calandra granaria Wołek zbożowy, Coccinella n. p. septem-punctata Biedronka siedmiokropka i dowolny kornik.

Z pluskwiaków dowolne mszyce, z błonkoskrzydłych Formica rufa Mrówka ruda i Polistes gallica Osa polna.

Z muchówek: Musca domestica Mucha domowa*, Sarcophaga carnaria Ścierwnica*, Lucilia caesar i Drosophila melanogaster Wywilżna.

Z sieciarek ze względu na larwy Myrmeleon Mrówkolew*.

M o l l u s c a Mięczaki.

A. G a s t r o p o d a: Helix pomatia Ślimak winniczek lub Helix austriaca, Clausilia, Limnaea stagnalis Nieruch*, Physa fontinalis Rozdętka, Planorbis corneus Zatoczek rogowy*, Viviparus viviparus Nalęgota żyworodna* i Ancylus lacustris Przytulik.

B. L a m e l l i - b r a n c h i a t a Blaszkoskrzelne: Anodonta Szczeżuja, Unio Skójka i Sphaerium Gałeczka.

V e r t e b r a t a Kręgowce.

A. P i s c e s Ryby: Gasterosteus aculeatus Kolka lub Gasterosteus pungitius Cierniczek, Carasius vulgaris Karaś, Esox lucius Szczupak i Rhodeus amarus Siekierka. Z egzotycznych Girardinus decemmaculatus jako forma żyworodna i silnie przeźroczysta, pozwalająca na częściowe wniknięcie w organizację wewnętrzną bez uciekania się do sekcji.

B. A m p h i b i a Płazy: Molge cristata Traszka czarna i Molge vulgaris Traszka paskowana, Salamandra maculosa Jaszczur plamisty, Rana temporaria Żaba trawna, Rana esculenta Żaba wodna, Hyla arborea Rzechotka zielona*, Bombinator igneus Kumak ognisty.

C. R e p t i l i a Gady: Lacerta agilis Jaszczurka zwinka, Anguis fragilis Padalec pospolity, Tropidonotus natrix Zaskroniec i Testudo graeca Żółw grecki.

D. A v e s Ptaki: Gallus domesticus Kur domowy, Serinus canarius Kanarek.

E. M a m m a l i a Ssaki: Sciurus vulgaris Wiewiórka pospolita, Cavia cobaya Świnka morska.

Spis obejmuje formy najpospolitsze. W wielu razach podana jest tylko nazwa rodzajowa bez podania gatunkowej. W takim wypadku można zająć się opracowaniem dowolnego gatunku byle pospolitego. Gwiazdka po nazwie polskiej oznacza, że dana forma znajduje się w opracowaniu jednego z członków Ogniska mieszkającego w Krakowie. Pożądane jest wybranie tematu jeszcze nieopracowywanego, jakkolwiek nie jest wykluczone zajęcie się tym samym tematem przez kilku członków Ogniska.

A. Dziurzyński.

Zadania bibljotekarza w szkole wychowującej.

Wymagania życia współczesnego, rozwijającego się pod hasłem racjonalizacji wysiłku, wprowadzają do naszego szkolnictwa intensywną metodę pracy. Szkoły w raźnem tempie zastępują stare utensylja wychowawcze nowemi lub remontują antyki, chcąc wydobyć maximum efektu.

Ożywczy wiew postępu powinien wydmuchać również kurz i pajęczynę z zakamarków „kustodji" bibljotecznej w szkole. W wychowawczej kampanji szkolnej bibljoteka musi stać się samodzielnym odcinkiem frontu, posiadającym własne zadanie taktyczne. Rozwiązywanie tego zadania na podstawie realnych danych zapewni jej czynną rolę w urzeczywistnianiu koncepcji, zwanej planem wychowawczym szkoły.

Jakież jest to zadanie?

S. Hessen mówi, że wychowanie „jest to podróż w kraju ducha, w świecie kultury ludzkiej, w ciągu której działalność człowieka uzyskuje coraz bardziej charakter powołania twórczego, a koło jego obcowania coraz się rozszerza, obejmuje granicznie nietylko całe pokolenie obecne w jego prawdziwej walce twórczej, lecz i ludzkość dawną, a nawet przyszłą" (Podstawy Pedagogiki, str. 220). W związku z takiem pojmowaniem wychowania określa Hessen pozytywnie i negatywnie zadania bibljotekarzy l u d o w y c h: „dopomóc osobowości człowieka w jej wędrówce oświatowej", „zamiast narzędzia, kształtującego osobowość wędrowca, nie stać się tylko środkiem wycieczki, dającej człowiekowi rozrywkę" (Ibid., str. 228 i 227).

Szacunek dla dziecka jako osobowości, formującej się w znoju i radości życia, poszukującej — jak dorośli — własnych linij rozrostu, to zdobycz nowej pedagogiki, która za cel stawia szkole stwarzanie warunków, sprzyjających swobodnemu rozchylaniu się „kwiatu duszy", zamiast dawnego barbarzyńskiego rozwijania go par force gwoli utartym doktrynom. Pogląd ten prowadzi do stosowania w szkole niektórych wypróbowanych metod oświaty pozaszkolnej (plan daltoński, metoda projektów — a anglosaskie formy kształcenia dorosłych). To też, z pewnem zastrzeżeniem co do znaczenia „wycieczek rozrywkowych", których rola w kształtowaniu się młodej psychiki nie jest dostatecznie wyjaśniona (wiadomo, że ma nietylko higjeniczne znaczenie), możnaby zgodnie z Hessenem ustalić zadanie bibljotekarzy s z k o l n y c h i wobec młodocianych „wędrowców".

Część pozytywna owych zadań jest, zresztą, tak ogólna, że całkowicie stosuje się również do innych dziedzin „wychowywania się pod kierunkiem" w szkole: uczenia się pod kierunkiem, uczniowskiego samorządu gospodarczego i kulturalnego oraz pracy na terenie klas. Ułożyć zatem plan wychowawczy bibljoteki szkolnej — znaczyłoby to konkretnie spleść jej działalność z nauczaniem, z wymienionemi tu formami społecznego życia uczniów i z ich życiem indywidualnem.

Droga od klasy i ucznia, uczących się pod kierunkiem, do bibljoteki jest wyraźna i dostatecznie w literaturze pedagogicznej opisana, aby nią tu szczegółowo się zajmować. Wystarczy zaznaczyć, że bibljoteka musi się zaopatrywać w książki, jakich wymagać będzie plan nauczania. Spis tych książek otrzyma bibljotekarz od nauczycieli lub kierownictwa szkoły. Czynnie z pomocą i radą wystąpić tu może jedynie jako technik.

Otoczone odpowiednią opieką agendy życia samorządowego uczniów, mające materjalne cele na terenie szkoły i poza nim („straż przednia"), osiągając zarazem cele wychowawcze przez treść i organizację swej pracy, prowadzą również młodzież do bibljoteki. Postaram się to wyjaśnić na kilku przykładach.

W samorządzie szkolnym istnieją międzyklasowe agendy samopomocowe: biuro pośrednictwa pracy, pożyczki i subsydja, dożywianie, sklepik, wypożyczalnia podręczników, samopomoc w nauce i inne.

Biuro pośrednictwa pracy ma cele materjalne: ewidencję uczniów pobierających i dających korepetycje, pomoc rodzicom w wyszukiwaniu nauczycieli, pomoc kolegom, poszukującym pracy różnego rodzaju (kancelaryjnej, introligatorskiej), kontrolę wykonania pracy zarobkowej, jej stałe polepszanie. Wykorzystane pedagogicznie zetknięcia się z faktami życiowemi (czego wymaga się od zarobkującego? dlaczego dziecko źle się uczy?) prowadzi do ogólnych etycznych i społeczno-gospodarczych zagadnień, związanych z pracą ludzką. Aktualizuje się je przez zwiedzanie warsztatów różnego rodzaju, Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy, projekty i realizację pomocy bezrobotnym. Zagadnienia, dotyczące znaczenia fachowości, sumienności i wiedzy w życiu osobistem i społecznem, układu sił socjalnych, celów, ku jakim mają te siły być skierowane i t. p. „palą“, wymagają wyjaśnień, zorganizowanych dyskusyj i dobrych książek.

Sekcja dożywiania dostarcza tanio lub bezpłatnie gorących posiłków w czasie pobytu w szkole. Działa w porozumieniu z lekarzem i rodzicami. Zajmuje czynną postawę wobec swych zadań, ustalając wspólnie z lekarzem stan zdrowotności w szkole i obmyślając odpowiednią akcję. Prowadzi to do zagadnień higjeny ogólnej. Aktualizuje się je, organizując zwiedzanie wystaw, wzorowych instytucyj sanitarnych i aprowizacyjnych. Zdrowotność w szkole wiążemy w ten sposób ze stanem rzeczy na terenie miasta, rejonu, państwa, z kwestją samoobrony społecznej przed chorobami. Porusza się bliskie nieraz uczniom sprawy chorób zawodowych, alkoholizmu, nałogów seksualnych, omawia ich źródła i skutki. Dobra książka wskaże radę, rozproszy ciężkie wątpliwości, nieraz uchroni przed rozpaczą.

Wydział pożyczek i subsydjów przychodzi z doraźną i stałą pomocą pieniężną. Agenda roztacza dyskretną opiekę nad najuboższymi, organizuje pomoc dla nich na różnych drogach. Czynności te prowadzą np. do kwestyj: filantropja czy samopomoc? formy, cele i znaczenie kredytu (i moralnego) dla jednostek i wspólnot, oszczędność. Aktualizacja: komornik, banki, P. K. O., budżet, długi państwowe. Potrzebne tu najczęściej będą książki z zakresu ekonomji społecznej.

To samo dotyczy innych agend samopomocowych: realizacja „projektów“, wynikających z ich pracy, stawia zespoły „wędrowców“ wobec nagich zagadnień życiowych, których rozwiązywanie zmusza do poszukiwań w bibljotece.

Tu już kończy się bierność pedagogiczna bibljotekarza, tu musi on wystąpić jako wychowawca. Do akcji tej i sam (w porozumieniu z opiekunami agend) się przygotuje i odpowiednio urządzi swój warsztat pracy.

Jeszcze ściślej zespolone jest życie bibljotek z samorządem, mającym na celu związanie się świata uczniowskiego z kulturą ogólną: sekcjami artystycznemi, kołami etycznemi, krajoznawczemi, klubami dyskusyjnemi i t. p. Do nich to chyba w pierwszym rzędzie stosuje się zalecenie Państwowej Rady Oświecenia Publicznego: „Należy tu dążyć do usunięcia przerostu form organizacyjnych, do uproszczenia struktury organizacyjnej i metod pracy, do lepszego powiązania treści tej pracy z całością zadań tak praktycznych jak i wychowawczych szkoły". (Wnioski, przyjęte na posiedzeniu dn. 10/XI 1932).

Najwłaściwszem wydaje się kształtowanie tej sprawy w sposób, stanowiący pewną modyfikację angielskich tutorial classes. Uczeń, interesujący się pewnem zagadnieniem, ogłasza zaproszenie do wspólnych studjów nad niem. Zbiera się grupa, której skład i prace nie są krępowane żadnym regulaminem poza doraźnemi umowami. Grupa może nie żądać pomocy ani rady, być samowystarczalną, ale musi się zarejestrować. Ponieważ tylko bardzo rzadko grupy podobne opracowywać będą problemy, związane z nauczaniem szkolnem, niema racji, aby jakaś specjalność nauczania decydowała o tem, kto z personelu pedagogicznego ma nad niemi roztoczyć opiekę. Natomiast z reguły rejestrować te grupy powinienby bibljotekarz, który najskuteczniej pośredniczyć będzie w obcowaniu „wędrowców" z dokumentami skrystalizowanej kultury, jakiemi są książki. Nie wyklucza to — naturalnie — stosunków grupy z wychowawcami, do których czują większe zaufanie, i specjalistami od niektórych przedmiotów w szkole i poza nią. Przeciwnie, stosunki z bibljoteką za ich pośrednictwem nabrać mogą charakteru bardziej celowego.

Niema recepty na tę działalność bibljotekarza. Wymagać jednak trzeba, aby bezwarunkowo wypracował on sobie metodę postępowania wobec grup samokształceniowych, metodę tę stale kontrolował i ulepszał, prowadząc pracę statystyczną, badając treść psychiczną czytelników, aby często radził się charakterystyk indywidualnych, zestawianych przez opiekunów klas. W każdym razie unikać musi kierowania czytelnikami, za najważniejszy swój cel uważając współpracę z nimi. Bardzo pomóc może bibljotekarzowi w tej pracy zorganizowanie ad hoc czytelni przy bibljotece.

Dla bibljotekarza-bibljofila kontakt z takiemi grupami uczniowskiemi ma i to znaczenie, że daje mu szanse zetknięcia się z „białymi krukami", a w każdym razie pozwala wessać zzewnątrz, wprowadzić do obrotu szkolnego książki z poza szkoły, leżące nieraz bez użytku.

Zainteresowania czynne różnemi przejawami życia w związku z akcją samorządów zależne są ściśle od wieku uczniów. W szczególności jednak wiek „psychologiczny" musi być uwzględniany w wychowawczej pracy klasowej, zarówno dotyczącej pojedyńczych uczniów jak zbiorowej. Nau-

czyciel, wychowawca klasowy i bibljotekarz znajdą uzasadnienie psychologiczne tej pracy oraz schemat zracjonalizowanego postępowania w artykule d-ra J. Kuchty, drukowanym w Nrze 10 „Zrębu" z r. 1932. Zjednoczeni w planowem pielęgnowaniu psychiki uczniów, wychowawca i bibljotekarz powinni pamiętać, co młodzież w różnym wieku czyta. Oto zestawienie lektury podług artykułu d-ra Kuchty.

I. Faza średniego dziecięctwa (do 7 lat) — bajki.

II. Faza późnego dziecięctwa (7—12 lat) — przygody, robinsonjady. „Dotąd nie ujawnia dziecko zainteresowania dla analizy swych doznań wewnętrznych i psychicznych" — nie trzeba mu więc książek, wartościujących postępowanie bohaterów.

III. Faza przedpokwitania (12—14 lat). W fazie tej budzi się silny pęd do prywatnej lektury. Największym popytem cieszy się powieść awanturnicza i sensacyjna, zaciekawiają fantazje naukowe, „pomysły techniczne". Chłopcy chętnie czytają literaturę podróżniczą, pod koniec fazy — bohaterską (siła fizyczna i duchowa), dziewczęta — powieści obyczajowe. W środowisku proletarjackiem zainteresowania w tej fazie najczęściej są ograniczone do sfery seksualnej. Zjawisko to wymaga wzmożonej opieki nad wolnym czasem młodzieży. Zapełnić go w znacznym stopniu powinna dobra lektura.

IV. Faza pokwitania (14—17 lat). Przemiany fizjologiczne powodują ciekawość płciową. Daje to możność właściwego uświadomienia. W 14—15 roku młodzież czyta książki przyrodnicze, geograficzne, historyczne, u dziewcząt w tym czasie — już i w lekturze zainteresowania seksualne. W latach 16—17 budzą się zainteresowania specjalne, wytyczające przyszły zawód. Wogóle w fazie tej obserwujemy usiłowania formowania własnej osobowości i kształtowania planu życiowego, wobec tego interesują młodzież stopniowo problemy: społeczne, gospodarcze, psychologiczne, polityczne, artystyczne, naukowo-teoretyczne, a zwłaszcza etyczne, co w silnym stopniu w działalności swej uwzględnić powinien bibljotekarz - pedagog. W sferze proletarjackiej ograniczenie zainteresowań do seksualnych powoduje w tej fazie „obniżenie lotu" i zimny realizm. Właściwa jednak tej fazie skłonność do idealizmu pozwala łatwo sublimować ujemne kompleksy, co skutecznie uczynić może umiejętnie podana lektura.

V. Okres młodzieńczy (17—22 lat) — to czas krystalizacji struktury psychicznej w dziedzinie intelektualnej i emocjonalnej. Kierunek czytelnictwu nadaje wówczas potrzeba syntezy, uzgadniania poszczególnych teoryj i dziedzin (stąd pęd do samouctwa) oraz aktywne ustosunkowanie się do kultury. Młodzież konstruuje ideały m. in. z lektury. To też, choć zasadniczo czytać w tym okresie młodzież może wszystko (byleby nie chaotycznie ze względu na ekonomję sił psychicznych), to jednak — podług d-ra Ku-

chty — „ingerencja wychowawcy i nauczycieli winna polegać na dostarczeniu wzorów i materjału, na urobieniu odpowiedniego uczuciowo-dążeniowego podłoża w stosunku do postaci idealnej, najbardziej wychowawczo pożądanej". Miałaby ta ingerencja szczególne znaczenie w wychowaniu państwowem, w którem — jak to widzimy — bibljotekarz może odegrać poważną rolę.

Unikając szufladkowania przejawów bogatego życia duchowego młodzieży, powinien jednak sumienny bibljotekarz powyższy kanon lektury mieć na względzie przy wydawaniu książek. Otwiera się tu przed nim — jak widać — szerokie pole działalności pedagogicznej, prowadzonej wspólnie z rodzicami i wychowawcą ucznia.

Z powyższych rozważań wynika, że wychowawcze zadanie swe bibljotekarz będzie mógł spełnić jedynie pod warunkiem ścisłego kontaktu ze wszystkiemi czynnikami pedagogicznemi w szkole. Łączność z kolegami-nauczycielami i rodzicami daje się nawet unormować w postaci regularnych konferencyj i narad, organizowanych przez kierownictwo szkoły w związku z realizacją planu wychowawczego. Uzyskanie kontaktu z młodzieżą jest trudniejsze. Kontakt ten może być bierny, wyłącznie techniczny, może też być aktywny, naprawdę wychowawczy. Oczywiście, chodzi głównie o ten ostatni. Nawet jednak z kontaktu technicznego powinno się wydobywać wszystkie walory, jakie bibljoteka niezależnie od bibljotekarza posiada. W tym zakresie do najważniejszych zadań bibljotekarza należy udostępnienie książki czytelnikom. Osiągnąć to można różnemi drogami: przejrzystem, nieraz „reklamowem" katalogowaniem (rodzaj takiego katalogu co pewien czas zmieniać), sposobem wydawania, możliwie zbliżającym ucznia do książki, organizują wymiany książek z innemi ich zbiorami, założeniem bibljotecznej służby informacyjnej na terenie rejonu.

Ustalenie i wyzyskanie kontaktu wychowawczego z młodzieżą zależy prawie całkowicie od osobistych zalet ludzkich i kwalifikacyj pedagogicznych bibljotekarza. Ponieważ są to imponderabilia, należy dążyć do znalezienia nieosobistych i obliczalnych sposobów oddziaływania wychowawczego bibljotekarzy. Rady pedagogiczne i kierownictwa mają tu wolną rękę. Wyżej zaprojektowano taki objektywny kontakt przez rejestrację grup samokształceniowych u bibljotekarza. Podobny skutek miałoby dopuszczenie uczniów do wyboru sprowadzanych książek i do narad nad lekturą kolegów. Wreszcie, wydaje się celowem wprowadzenie swego rodzaju „arkusza służbowego" książki. Każdemu czytelnikowi — mianowicie — wraz z książką wypożyczaną dawałoby się kartę, na której, prócz nazwiska, wieku i klasy, obowiązany byłby zanotować w dowolnej lub przewidzianej formie swą opinję o książce. Teczka z owemi kartkami stanowiłaby dla uczniów materjał informacyjny o książce i powinna im być

wraz z książką okazywana przy wypożyczaniu. We wszystkich wymienionych tu wypadkach zdania uczniów o książkach powinny być skrupulatnie zbierane, notowane i poddawane opracowaniu pedagogicznemu. Opracowania te mogą doprowadzić do ważnych wniosków, związanych z wychowaniem zbiorowem młodzieży.

Nie ulega wątpliwości, że wypełnianie szkicowo tylko ujętych tutaj zadań zabierze bibljotekarzowi wiele czasu i wysiłku. Jest też rzeczą bezsporną, że najlepiej zadania te mógłby spełnić bibljotekarz, gdyby — podobnie do lekarza — nie był nauczycielem w dotychczas praktykowanem znaczeniu, a więc cenzorem ucznia.

Dopóki jednak warunki na to nie pozwalają, mówić będziemy o zadaniach, a nie obowiązkach pedagogicznych bibljotekarzy szkolnych. Dobrze jest przynajmniej uświadomić je sobie i, co można z nich, na co kogo stać, wprowadzać w życie.

F. Sadowski.

34.

OGŁOSZENIA.

Książki nadesłane:

Dr. Ad. Ferrière. Samorząd uczniowski. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1933.

E. Romer i T. Szumański. Polska mapa fizyczna. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa. 1933.

Zenon Klemensiewicz. Opieka rodziny nad mową dziecka. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1933.

Ks. Dr. Franciszek Sieczka. Wskazówki metodyczne do ćwiczeń matematycznych cz. I. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1932.

Świat i Życie. Miesięcznik Nr. 2. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1933.

Prenumerata roczna zł 6, półroczna zł 3. — Numer pojedyńczy 50 groszy.
Ceny ogłoszeń: Cała strona 120 zł, pół strony 60 zł, ćwierć strony 30 zł.
Konto w P. K. O. Nr. 402.001.
Adres Redakcji i Administracji: Kraków, Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Drukarnia »Czasu« w Krakowie pod zarządem Leopolda Wójcika.